6

چترڪار ۽ چترڪلا

شري مينگهراج تلريجا (جنم : ١٩٢٤) هڪ آدرش اڏياپڪ ۽ مايہ ناز چترڪار هو. سندس ڪجهہ مضمون الڳ الڳ مخزنن ۾ ڇپيا آهن.
هن سبق ۾ ليکڪ ٻڌائي ٿو تہ چترڪلا هڪ اَهڙو فن آهي جنهن وسيلي چترڪار پنهنجي چترن دوارا من جي اُمنگن جو اِظهار گونگي ڀاشا ۾ ڪري ٿو.

ٻڌو، پڙهو ۽ سمجهو.

چتر ڪيڻ جي ڪلا ايتري جهوني آهي، جيترو انسان ذات جو جنم. هيءَ هڪ گونگي ڀاشا آهي، جا هر ديش جا رهواسي سؤلائيءَ سان سمجهن ٿا. چترڪار پنهنجي اُمنگن جو اظهار چتر ذريعي ڪري ٿو. هو قادر جي قدرت کي ريکا، روپ ۽ رنگن وسيلي ظاهر ڪري ٿو.

جئن ڪوي يا ليکڪ پنهنجي ڀاشا جي واهڻ تي سوار ٿي سماج جا قسمين قسمين درشيہ پيش ڪري ٿو، نرتيہ ڪار پنهنجي ساريرڪ هلچل سان پيرن ۽ هٿن وسيلي ڀاونائن جو اظهار ڪري ٿو، سنگتراش هڪ پٿر مان مورتي جوڙي پنهنجي ڪلا سان ان ۾ جان پري ٿو ۽ راڳيندڙ پنهنجي مڌر ڪنٺ سان لئہ ۽ تال تي من کي موهه وٺائي ٿو، تيئن چترڪار پڻ قدرت جي ڪلاميہ درشين کان متاثر ٿي پنهنجي گوناگون رنگن سان قدرت کي ساڪار روپ ڏيئي سرجڻهار جي سونهن، عام اڳيان آڻي ٿو.

ڪا قوم ڪيتري ترقي ڪيل آهي، سندس سڀيتا جو ڪيترو وڪاس ٿيل آهي، انجي ڄاڻ چترڪلا مان پوي ٿي. چترڪار جو هڪ ئي چتر ڪيئي داستان پڌرا ڪري ٿو. جنهن لاءِ شايد ليکڪ کي ڪيترا پنا ڪارا ڪرڻا پون! چترڪار کي ايشور اهڙي اک عطا ڪئي آهي جو هوُ رواجي نظارن کي به رنگن سان سينگاري عام کي متاثر ڪري ٿو. جنهن ذريعي سوڪيم ۽ باريڪ ڀاونائن جو اِظهار بخوبي ڪري سگهي ٿو.

اَجنتا، ايلورا، کجوراهو وغيره جون غفائون ۽ اَسان جا پراچين مندر اُن جي ساک ڀرين ٿا. چترڪلا سڀيتا جو آئينو آهي.

ٻار کي سيکارڻ لاءِ چترڪلا هڪ قدرتي قدم آهي. سندس دماغي واڌاري لاءِ هيءُ سکيا جو هڪ سؤلو ۽ سريشٽ وسيلو آهي. ٻوليءَ ذريعي ڪجھ به سمجھائڻ ۾ ٻار اَسمرٿ آهي ڇو ته سندس اِڇا شڪتي ايترو واڌارو ڪيل ناهي ۽ نڪي وٽس ايترا لفظ ئي آهن؛ چتر وسيلي هو پنهنجا ڀاوَ ۽ آزمودا چڱيءَ طرح سان ظاهر ڪري سگهي ٿو. چتر دوارا ڪجھ به سمجھائڻ يا سيکارڻ اِئين به ڀاشا کان بهتر آهي، ڇو ته چتر اُتساهه ڏياريندڙ ۽ اَثردائڪ ٿئي ٿو. جئن ڪهاڻي ٻڌائڻ کان بهتر آهي ته اُها پردي تي فلم دوارا ڏيکارجي، تيئن ٻڌڻ کان سچ پچ ڏسڻ جو اَثر به ڪافي اَثردار ٿئي ٿو. چترڪلا ٻار جي شخصيت ناهي ٿي؛ صفائي ۽ سونهن لاءِ منجهس پيار ٿي پيدا ڪري. ٻار جو چتر ڏسي سندس من جو ڪتاب سؤلائيءَ سان پڙهي سگهجي ٿو.

اِهو ڪهڙو شخص هوندو جنهن کي قدرت جا نظارا ڏسي جيءَ ۾ جنبش نه ايندي هوندي؟ هرهڪ اِنسان سونهن جو شونقين آهي ۽ اَهڙي درشٽي قدرت سڀ ڪنهنکي نندپڻ کان ڏني آهي.

چترڪلا به هڪ تپسيا آهي، ايڪاگرتا جو سؤلو ۽ سرل ساڌن آهي. چترڪار جڏهن به ڪنهن رچنا جو نرماڻ ڪرڻ ۾ مشغول هوندو آهي تڏهن هوُ هڪ تپسوي مثل سنسار کي هڪدم ڀلجي ويندو آهي، پنهنجو پاڻ ۾ گُم ٿي ويندو آهي! ساڌنا، سماڌي ۽ تپسيا جو مول متو به ته اِهوئي آهي نه؟ جنهن ڪاريه ۾ مشغوُل آهيو، اُن ۾ پاڻ کي وڃائي ڇڏيو ۽ سهڻي نموني اُن کي پورو ڪريو.

نوان لفظ ۽ اصطلاح

اظهار ڪرڻ	-	ظاهر ڪرڻ	قادر	-	ايشور	واهڻ	-	سواري
متاثر ٿيڻ	-	اثر پوڻ	داستان	-	لنبي ڪهاڻي	پنا ڪارا ڪرڻ	-	گهڻو لکڻ
عطا ڪرڻ	-	ڏيڻ	بخوبي	-	چڱيءَ طرح	ساک ڀرڻ	-	شاهدي ڏيڻ
جنبش	-	جوش	مثل	-	وانگر	متو	-	اصول

اَڀياس

سوال.١. هيٺين سوالن جو جواب هڪ ٻن سٽن ۾ لکو.

١) چترڪار پنهنجي اُمنگن جو اظهار ڪهڙي نموني ڪري ٿو؟
٢) نرتيہ ڪار پنهنجي ڀاونائن جو اظهار ڪيئن ڪري ٿو؟
٣) ٻار جي لاءِ چترڪلا ڇو ضروري آهي؟
٤) ايڪاگرتا جو سؤلو ۽ سرل ساڌن ڪهڙو آهي؟

سوال.٢. هيٺين سوالن جا ٿوري ۾ جواب ڏيو.

١) چترڪلا سپيتا جو آئينو ڪيئن آهي؟
٢) چترڪلا تپسيا آهي، سمجهايو.

سوال.٣. (الف) هيٺ ڏنل لفظن جا ضد لکو.

انسان، سؤلو، خوش، نيڪي، ننڍو

(ب) هيٺ ڏنل لفظن جون صفتون ٺاهيو.

اثر، شوق، قدرت، سونهن، صفائي، شخص

(ٿ) وياڪرڻ موجب ڳالهائڻ جا لفظ سڃاڻو.

سهڻو، تہ، آئينو، آهي، سندس، چاڪاڻ

(د) هيٺين اصطلاحن جي معنيٰ لکي جملي ۾ ڪم آڻيو.

(١) اظهار ڪرڻ (٢) متاثر ٿيڻ (٣) ساڪ ڀرڻ (٤) عطا ڪرڻ

پورڪ اَڀياس

١. تڪر تي آڌارت عملي ڪم

ڪا قوم ڪيتري ترقي ڪيل .... ڪتاب سولائيءَ سان پڙهي سگهجي ٿو.

١) برئڪيٽ ۾ ڏنل لفظ ڪم آڻي، فقري ۾ ليڪ ڏنل لفظ بدلايو.

(ذريعو، ڀاشا، ڏاڪو، ڪمزور)

ٻار ڪي سيکارڻ لاءِ چترڪلا هڪ قدرتي قدم آهي. هي سکيا جو هڪ سولو ۽ سريشٽ وسيلو آهي. ٻوليءَ ذريعي ڪجھ بہ سمجهائڻ ۾ ٻار اَسمرٿ آهي.

٢) هڪ سٽ ۾ جواب لکو.

(الف) قوم جي ترقيءَ جي ڇا مان ڄاڻ ملي ٿي؟
(ب) ٻُڌڻ ڪان وڌيڪ اثردار ڇا آهي؟

۳) هيٺيان چوکنڊا پورا ڪريو.

	ٻار جي شخصيت ڏاهي ٿي	
	چترڪلا	

۴) تڪر مان گھٽ ۾ گھٽ ٻہ لفظ ڳولهيو.

پراچين	صفتون	فعل	تعليم سان واسطو رکندڙ

۲. برسات ۾ قدرت جو نظارو يا ڪنهن بہ نظاري جو چتر ڪڍي اُن بابت لکو.

پاڻ ڪريان - پاڻ سکان

(۱) هيٺ ڏنل هرهڪ گروهہ ۾ ساڳيو اکر وجهي معنيٰ وارا لفظ تيار ڪريو.

ب		ڊ	م			
	و	ٿ	ڙ	ي		
ا	ڳ		ٿ	يِ		
ڄَ		ڃ	ٿ	و		
پَ	س	آ				
	و	ا	د	ا	ر	
	س	م				
م	س	خ		و		
و	ا		ٿ			

(۲) توهانجي ايراضيءَ ۾ وڻن جي غير قانوني ڪٽائيءَ لاءِ اِطلاع ڪندي لوڪل اَخبار جي ايڊيٽر کي خط لکو.

(۳) ٻن دوست / ساهيڙين جي وچ ۾ ڪمپيوٽر جي اَهميت تي گفتگو لکو.

(۴) جيڪڏهن مونکي پر (wings) هجن ها تہ .... اِن وشيہ تي پنهنجا ويچار لکو.

ڀارت جون مشهور جڳهيون

ڏسو، جاچيو ۽ ٻڌايو.

قطب منار (دهلي)

تاج محل (آگرا)

سوريہ مندر (ڪونارڪ)

بيبي ڪا مڪبرا (اورنگاباد)

سوني دربار (اَمرتسر)

کجورائو مندر (مڌيہ پرديش)

- ماستر شاگردن کي چتر ڏيان سان ڏسڻ لاءِ چئي. اُن جي باري ۾ وستار سان ڄاڻ حاصل ڪري ٻڌائڻ لاءِ چوي.
- سئر ڪرڻ يا گھمڻ جي اَهميت ٻڌايو.
- شاگردن کي ڪنهن بہ جڳھ جي ڪيل سئر بابت ٻُڌائڻ لاءِ چئو.
- سئر تي وڃڻ کان اڳ۾ ڪِن ڪِن شين جي ضرورت پوندي آهي اُنهن جي ياداشت ٺاهيو.